

Wprowadzenie

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z nr 79 czasopisma „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” przygotowanego przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Stanowi on zbiór dziesięciu artykułów opracowanych przez autorki i autorów z ośrodków naukowych z całej Polski w formule varia. W tomie tym autorki i autorzy poruszają zróżnicowane zagadnienia dotyczące uwarunkowań, przebiegu i konsekwencji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego zachodzących w Polsce zarówno na poziomie kraju, jak i regionu, miast oraz na poziomie lokalnym.

Tom otwiera zbiór opracowań odnoszących się do analizy procesu rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce na poziomie krajowym i regionalnym. Pierwszy w tym zbiorze jest artykuł przygotowany przez Macieja Smętkowskiego pt. „Cohesion Policy and the Common Agricultural Policy: Assessing Their Role in Reducing Socio-Economic Disparities at the Subregional Level in Poland”. Celem artykułu była identyfikacja wpływu funduszy europejskich na zmniejszenie skali zróżnicowań społeczno-ekonomicznych pomiędzy polskimi podregionami. Wyniki nie potwierdziły ani przeciwstawnych, ani komplementarnych efektów Polityki Spójności i Wspólnej Polityki Rolnej. Polityka Spójności wykazała bardziej wyraźny wpływ prorozwojowy, zwłaszcza na wzrost zatrudnienia i przedsiębiorczości, choć jednocześnie odnotowano jej niewielkie oddziaływanie na wzrost różnic między podregionami. Drugie opracowanie autorstwa Gabrieli Czapiewskiej pt. „Cyfrowa transformacja w sektorze rolnym Polski” zwraca uwagę na znaczenie rozwoju rolnictwa cyfrowego w obliczu narastających wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi, degradacją gleb i rosnącym zapotrzebowaniem na żywność. Celem artykułu było zaprezentowanie koncepcji rolnictwa cyfrowego i wskazanie możliwości zastosowania innowacyjnych technologii w sektorze rolnym. W opracowaniu uwypuklono aktualne trendy i stan cyfryzacji rolnictwa w Polsce. Zwrócono uwagę na założenia, cele, dyspozycje dla systemów rolnictwa cyfrowego formułowane w deklaracjach i dokumentach strategicznych. Zobrazowano innowacyjne, cyfrowe technologie stosowane w produkcji rolnej, korzyści z nich wynikające i bariery utrudniające ich wdrażanie. Trzeci artykuł przygotowany przez Dorotę Kałużę-Kopias pt. „Zatrudnienie zgodne z kwalifikacjami? Instytucjonalne wsparcie migrantów z Ukrainy w województwach łódzkim i śląskim” analizuje wpływ wsparcia instytucjonalnego na zatrudnienie zgodne z kwalifikacjami obywateli Ukrainy w województwach łódzkim i śląskim. Celem badania była identyfikacja działań sprzyjających wykorzystaniu potencjału zawodowego migrantów. Wyniki wskazują, że kursy językowe znacząco zwiększają te szanse w obu regionach; dodatkowo w Łódzkiem istotne są kursy przekwalifikowujące, a w Śląskiem – pomoc w poszukiwaniu pracy. Ostatni, czwarty artykuł w tym zbiorze, pt. „Prognozowanie zapotrzebowania na umiejętności dla inteligentnych specjalizacji regionalnych. Przykład z województwa lubelskiego”, został

przygotowany przez Piotra Maleszyka. W artykule zaproponowano metodykę tworzenia jakościowych prognoz umiejętności istotnych dla rozwoju regionalnych inteligentnych specjalizacji, a następnie wskazano priorytetowe umiejętności przekrojowe i zawodowe dla pięciu inteligentnych specjalizacji województwa lubelskiego: żywność wysokiej jakości, zielona gospodarka, zdrowe społeczeństwo, cyfrowe społeczeństwo oraz technologie materiałowe, procesy produkcyjne i logistyczne. Prognozy oparto na wynikach 60 wywiadów z przedstawicielkami i przedstawicielami przedsiębiorstw i na badaniu delfickim z udziałem 40 ekspertek i ekspertów regionalnego rynku pracy.

Trzy kolejne opracowania dotyczą wyzwań rozwojowych miast. Piąty artykuł tomu pt. „Keys to Success in Bikesharing: Insights from the Mevo 2.0 System in the OMGGS Metropolis, Poland”, autorstwa zespołu: Beata Chmiel, Patryk Wierzbowski i Kacper Dominikowski, analizuje kluczowe czynniki sukcesu i bariery rozwoju systemów rowerów publicznych (BSS) w miastach. W badaniu wykorzystano metodę studium przypadku systemu Mevo 2.0 w aglomeracji Gdańsk–Gdynia–Sopot i *benchmarking* strategiczny, w którym porównano Mevo 2.0 z BSS operującymi w polskich miastach (N = 63). Analiza wykazała, że duże miasta borykają się z wyzwaniami związanymi z ograniczeniami finansowymi i planowaniem przestrzennym, podczas gdy średniej wielkości miasta osiągają lepsze wyniki w zakresie funkcjonowania systemów BSS. Kolejny tekst, opracowany przez zespół w składzie: Dariusz Głuszczyk, Dorota Rynio i Alicja Zakrzewska-Półtorak pt. „Zieleń w przestrzeni miejskiej jako czynnik budowy atrakcyjności Wrocławia – wyniki badania wśród studentów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, zawiera wyniki analizy dotyczącej znaczenia zieleni w budowaniu atrakcyjności dużego miasta dla mieszkańców i innych użytkowników, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych. Jako studium przypadku wybrano Wrocław. Podstawową metodą badawczą był sondaż diagnostyczny. Wyniki badania pokazały, że zieleń odgrywa dużą rolę wśród czynników decydujących o atrakcyjności Wrocławia, natomiast stopień nasycenia zielenią miejską wywołuje umiarkowaną satysfakcję i oczekuje się jego wzrostu. Oceniono, że zieleń miejska właściwie wypełnia funkcje: społeczną i ekonomiczną, natomiast w niewystarczającym stopniu spełnia funkcję ekologiczną. Zbiór opracowań na temat procesów rozwojowych miast zamyka artykuł siódmy przygotowany przez Annę Rubczak pt. „Post-Industrial Transformation under the Pressure of Heritage, Water, and Gentrification: A Comparative Study of Gdańsk, Rome, and Rotterdam”, w którym autorka analizuje czynniki kształtujące adaptacyjne ponowne wykorzystanie przemysłowych obszarów nadwodnych, ze szczególnym uwzględnieniem roli kultury i uwarunkowań lokalizacyjnych związanych z wodą w procesach rewitalizacji. Celem badania była identyfikacja czynników sprzyjających transformacjom przemysłowym i hamującym je oraz wypracowanie rekomendacji dla planowania, zarządzania i polityki publicznej wspierających inkluzywną i zrównoważoną regenerację. Porównawcza analiza jakościowa trzech europejskich studiów przypadku – Stoczni Gdańskiej, dzielnicy Ostiense w Rzymie oraz Fabryki Van Nelle w Rotterdamie – koncentruje się na modelach zarządzania, instrumentach planistycznych, ochronie dziedzictwa, strukturach własności i roli sektorów kreatywnych. Wyniki

badania wskazują, że o powodzeniu rewitalizacji decydują zintegrowane modele zarządzania, długofalowe planowanie i zaangażowanie sektora publicznego, a nie sama lokalizacja nadwodna.

Problematyka trzech ostatnich artykułów niniejszego tomu odnosi się do wyników badań przeprowadzonych na poziomie lokalnym. Celem ósmego opracowania autorstwa Pauliny Badury pt. „Land use decision modeling with opportunity costs” było zaproponowanie modelowego podejścia w procesie decyzyjnym dotyczącym zagospodarowania terenów, które formalnie uwzględnia koszty alternatywne. W badaniu wykorzystano analizę dokumentów i notację BPMN do opracowania innowacyjnego modelu, bazując na doświadczeniach gmin województwa śląskiego. Określono kluczowe etapy, w tym analizę efektywności finansowej, ekonomicznej (koszty/korzyści społeczne) i środowiskowej (koszty/korzyści ekologiczne), a także systematyczną analizę opcji alternatywnych. Model wprowadza bramkę decyzyjną opartą na akceptowalnym poziomie skwantyfikowanych kosztów alternatywnych. Badanie dostarcza decydom praktycznego *frameworku* dla bardziej optymalnego i zrównoważonego planowania przestrzennego. Kolejny artykuł, przygotowany przez Monikę Osińską i Przemysława Gruszczyńskiego, pt. „Zróżnicowanie i uwarunkowania efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi w polskich gminach”, zawiera wyniki oceny efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach wiejskich, miejsko-wiejskich i miejskich za pomocą metody Data Envelopment Analysis (DEA) oraz identyfikacji determinant tej efektywności przy użyciu modelowania tobitowego. Uzyskane rezultaty prowadzą do wniosku, że gminy wiejskie cechowały się największym rozrzutem efektywności gospodarowania odpadami, wskazując na obecność pojedynczych, wysoce nieefektywnych jednostek, natomiast gminy miejskie wykazywały najbardziej jednorodny rozkład efektywności. Jedynym czynnikiem istotnie wpływającym na efektywność we wszystkich typach gmin było wykształcenie mieszkańców, podczas gdy nieistotnie wpływający był wskaźnik obciążenia osobami starszymi. Pozostałe czynniki wykazywały zróżnicowane pod względem istotności oddziaływanie w zależności od analizowanej grupy. Tom zamyka artykuł Małgorzaty Pacuk i Martyny Gołdyn pt. „Percepcja zmian klimatu i działań adaptacyjnych na poziomie lokalnym: wyniki badań ankietowych mieszkańców gminy Kruszwica”, który zwraca uwagę na fakt, że zmiany klimatu, pomimo ich globalnego charakteru, manifestują się lokalnie różnorodnymi konsekwencjami, coraz silniej oddziałującymi na lokalne społeczności. Przeprowadzone w 2024 r. badania ankietowe wykazały, że mieszkańcy gminy Kruszwica cechują się świadomością dotyczącą zmian klimatu i adaptacji do nich, jednak brakuje z ich strony inicjatywy do podejmowania skutecznych działań na rzecz dostosowywania się oraz ograniczania negatywnych skutków tego zjawiska. Wiele osób stwierdza, że zmiany klimatu są zjawiskiem stanowiącym jedno z kluczowych wyzwań współczesnego świata i konieczne jest podjęcie działań łagodzących i dostosowujących, zaczynając od globalnego poziomu zarządzania, a kończąc na lokalnym.

Zapraszamy Państwa do działu Nowości Wydawniczych, w którym prezentujemy publikacje, których tematyka bezpośrednio wiąże się z problematyką rozwoju regionalnego i polityki regionalnej. W bieżącym numerze przedstawiamy dwie

pozycje książkowe. Pierwsza to monografia pt. „Edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym w aktywizacji osób starszych. Doświadczenia z realizacji międzynarodowego projektu SenGA (Seniors in Green Action)”, będąca efektem prac zespołu projektowego z Wydziału Geografii SpołecznoEkonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM: Michała Męczyńskiego, Ewy Kacprzak, Barbary Maćkiewicz i Krystiana Kolińskiego. Podsumowuje ona doświadczenia projektu SenGA, realizowanego w ramach programu Erasmus+, poświęconego edukacji seniorów w obszarze gospodarki o obiegu zamkniętym i ochrony środowiska.

Druga propozycja to monografia Malwiny Balcerak pt. „Murale w procesie kształtowania wielkomięskiej przestrzeni publicznej poprzez sztukę”. Publikacja podejmuje problematykę roli sztuki publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem murali, w kształtowaniu wielkomięskiej przestrzeni publicznej.

Mamy nadzieję, że włączą się Państwo w tworzenie kolejnych numerów naszego czasopisma, które jest indeksowane m.in. w bazie ERIH PLUS oraz DOAJ. Informujemy również, że według Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, czasopismo „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”, wydawane przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM, posiada obecnie 70 punktów.

Zapraszamy i zachęcamy Państwa do nadsyłania propozycji publikacji, informacji na temat nowości wydawniczych, recenzji i głosów polemicznych dotyczących najnowszych wyników badań, a także streszczeń wyróżniających się prac magisterskich z zakresu problematyki rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, które mogłyby stać się podstawą do przygotowania artykułów w numerze poświęconym debiutom naukowym. Pamiętajmy, że tylko od naszej wspólnej aktywności zależy ostateczny kształt naszego czasopisma, którego kolejny numer trafił właśnie do Państwa.

Przypominamy, że wszystkie zasady dotyczące składania i recenzowania tekstów oraz numery archiwalne czasopisma dostępne są pod adresami: <https://rr.amu.edu.pl> oraz <https://pressto.amu.edu.pl/rrpr/>.

*Regionalna”Prof. Paweł Churski
Redaktor naczelny czasopisma
„Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”*